

SZÉKELY-UDVARHELY

UDVARHELYVÁRMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDESI ÉS SZÉPIRODALMI LAPJA

AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10 K. Félévre 5 K. Negyed-
évre 2 K 50 f. Külföldre egész évre 15 korona. Községeknek,
papok-, gazdasági egyleti tagok- és közs. előjáróknak egész évre
8 K. Tanítóknak, közs. és körjegyzőknek 7 K. — Egy példány
Telefon-szám 15. ára 10 fillér. Telefon-szám 15.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos

BETEGH PÁL.

Főmunkatárs: FÜLEI SZ. LAJOS.

HIRDETÉSI DIJAK: Hivatalos hirdetések 100 szóig minden
szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □cm-ként 6 fillér-
többeszi közlésnél 4 fillérért közöltetnek. Nyílt-tér sora 1 K. Hir-
detés és nyílt-tér díja előre fizetendő. — Megjelen heten ki-
két szer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomató és könyvkötő üzlete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések
M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489. sz. és hirdetések intézendők. — Kéziratok vissza nem adatnak. — M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489 sz

Katonaság a Székelyföldön.

Kutatjuk a székely kérdés megoldásá-
nak módozatait — papiron, de az életben
vajmi keveset valósítunk meg belőle. Beteg-
ség ez, melyet ideje volna kigyógyítanunk,
mert ezzel a rendszerrel csak a bukás felé
vezetjük a székely népet. Elméleti okosko-
dások helyett hadd jöjjenek az életbe átül-
tetett és hasznos cselekedetek, hogy végre
talpra állítsák ezt az évtizedek óta sorva-
dozó népet.

Ha végig tekintünk azoknak a kérdé-
seknek egész területén, melyeket megoldat-
lanul hagytak hátra a székely nép fölött
elvonult évek, szinte megboradunk, hogy
ez idő alatt milyen sokat lehetett volna
tenni és milyen keveset tettünk.

Ime itt van az a kérdés is, melyet a
„Székely-Udvarhely“ folyó évi 2-ik száma
vetett fel. El kell ismernünk, hogy a mu-
lasztások sorozatában igen előkelő helyet
foglal el az a tény, hogy a Székelyföldön
nincs elég katonaság és el kell ismernünk,
hogy ebben a mulasztásban az oroszlan-
rész a mi közönyösségünket illeti.

Udvarhely- és Csikvármegyék területén
alig van számbavehető katonaság, míg Er-
dély egyéb részei talán tulságosan is el-
vannak látva. Pedig épen itt, a stratégia-
lag is fontos helyen nem közömbös a katonaság
hiánya. Közgazdaságilag meg egyenesen
életbe-vágó kérdés. A katonaság mint fo-
gyasztó, olyan szükséges eleme a közzgaz-
dasági élet tevékeny vérkeringésének, hogy

ennek hiánya fölött napirendre térni nem
lehet.

Örömmel vesszük tehát, hogy a felve-
tett eszme nyomokat hagyott közvélemé-
nyünkben s az érdekelt községekben a kér-
dés megoldásának módozatait keresik.

Székelyudvarhely város és Székely-
keresztur nagyközség iparának, kereskedel-
mének és mezőgazdaságának olyan sok
érdeke gyökerezik ebben a kérdésben, hogy
ennek tárgyalását napirenden tartani első-
rangú kötelességünknek ismerjük.

Hiszen megvan minden feltétele annak,
hogy a katonaság nagyobb létszámban he-
lyeztessék ide. A brassói 24-ik honvéd gy.
egy zászlóalja Székelykeresztur nagyközségbe,
a 82-ik közös gyalogezred pedig teljes lét-
számba Székelyudvarhely városba minden
nagyobb nehézség nélkül lenne behelyez-
hető. Az érdekelt képviselő testületek aligha
fogják ezt a kérdést szűkkeblűen tárgyalni,
mert immár a legfélének ember előtt is
nyilvánvalóan kell hogy álljon az a tény,
hogy a behelyezés költségeit tetemesen felül-
mulja az a haszon, melyet a katonaság
közgazdasági tekintetben egy egész vidékre
kihatóan gyakorol.

A hivatalos körök pártfogását legha-
tározottabban remélhetjük. Hisszük, hogy
ezen a ponton felismerik magának a népnek
is érdekét és nem mellőznek, mint más közz-
gazdasági kérdések megoldásánál, melyek
miatt a székelynép sokszor meg nem érde-
melt hátrányokat szenvedett.

Már maga azon tény, hogy a Buda-

pestről Predeálig vezetett vasuti fővonal a
Székelyföldet megkerülte s ezzel ezt a
népet kifelejtette a világforgalomból s hogy
az eddig épített udvarhelyi székely vasut
csonkán maradván, csak megközelítő szolgál-
latokat sem tehet, mint tehetne akkor, ha
a határig vezetne: mutatják, hogy a székely
nép érdekeit sokszor hagyták figyelmen ki-
vül, különösen annak közzgazdasági vonat-
kozásaiban. Most itt van az alkalom, helyre
pótolni valamennyire az eddigi mulasztások
sorozatát. Katonaságot a Székelyföldre! Ez
a legujabb és ránk nézve legéletbevágóbb
jelszó.

Ha megteszi mindenki a maga kötele-
ségét, ha nem engedjük, hogy elaludjék ez
a kérdés, akkor a sikert bizton remélhetjük.
Ez a siker egyszersmint a mi közzgazdasági
életünk egyik legszebb és legmélyebb nyo-
mokat hagyó eredménye lesz.

T. y.

Szemle.

— Saját levelezőnkől. —

Budapest, január 22.

Mielőtt az előkről beszélünk, mondjunk va-
lamit az elköltözöttekről. Rimely Károly
besztercebányai püspök, néhai Rudolf trónörö-
kök nevelője halt meg ugyanis, aki a magyar
kath. klérus egyik legrokonszenvesebb főpajpa
volt. Halála mély részvétet keltett mindenütt
s egyszersmint nagy vetélkedést is az üresen
maradt püspöki stallumért.

A protestánsok már szerencsésebbek voltak,
mert ők nem temettek, hanem megválasztottak
egy püspököt. Ez B a k s a i Sándor, az ismert

A „SZÉKELY-UDVARHELY“ TÁRGÁJA.

A szerénység jutalma.

— A „Székely-Udvarhely“ eredeti tárcája. —

Házasulandó fiataloknak meséli: Pap bácsi.

Volt egyszer egy gazdag, egy olyan gazdag
és hatalmas király, hogy a hire nemcsak hetven-
hétországra, hanem az egész világra kiterjedett.
Nem hetvenhét, hanem százhuszonhét tartomá-
nyon uralkodott.

Jaj teremő szent Ur Isten, milyen király
volt ez! — A muszka császárnak nagy a biro-
dalma, de ahhoz a százhuszonhét tartományhoz
képest az övé mégis csak kismiska. A mai kirá-
lyoknak sok, sok pénzük lehet, de az övéhez ké-
pest egy kis zacskóba az egészé beleférne.

En nem tudom bizonyosan, hány zsák, hány
kád, hány hordó aranya, ezüstje lehetett; de azt
bizonyosan tudom, hogy 180 napon keresztül mind
számlálták, mind olvasták országa főemberei, s
mégsem volt bizonyos senki, hogy mennyi van,
mert a töméntelen nagy számban összezavarodtak.

No ha ilyen gazdag volt, hát csapott is a
többek között egyszer olyan mulatságot, hogy
mindenki szájátva bámulta. — Ugy biza!

Hét nap és hét éjjel tartott a drága mulat-
ság. Ott voltak az országrendei, nagyurak, tudósai,
bölcsei, a tartományok fejedelméi. Hanem asszony-
féle egyetlen egy sem volt meghiva.

Az asztalfőn ült a király. Jabbról-balról a

fejedelmek, miniszterek és így tovább le véges-
végig, míg az egész asztal megtelt.

Már ott párolgott a drágábbnál drágább
ételek az asztalon, ott gyöngyöztek a felségesnél
felségesebb borok; de mégsem nyult senki egy-
hez is. Vártak. Hát egyszer a király felemelkedik.
Utána az egész vendégsereg. A király imára kul-
csolja kezét s ajkán megcsendül ez a szép imád-
ság:

„Aki ételt, italt adott,
Annak neve legyen áldott!“

Teremtő Isten! — o már a király — gon-
dolám magamban. Ennek igazán királyi szive
van! Az a sziv többet ér minden aranyánál. Hi-
szen ebből papot kellene csinálni, hogy tanítsa
meg az áldást elvevőnépet hálaadásra az iránt,
kinek kegyelméből naponként asztalunk megtelik
áldással. — De nem csak ez, hanem egy más
valami is nagyon tetszett nekem. Egy szép ara-
nyos táblán ilyen írást láttam:

„Emberem az ember, ki midőn vendégem,
Nem eszik, nem iszik tul rendes elégen!“

No az aztán igazi rendszabály! Kiván-
csi voltam: vajjon erőszakolnak-e itt valakit
ivásra? Vajjon elkurjantja-e valaki: huncut aki
kinem issza! Hát biz' itt nem történt eféle dolog,
mert az az aranyos tábla elég világosan mon-
dotta a király akaratát: Emberek voltatok, mikor
leültetek, emberek legyetek, mikor felálltok is!

Hanem azért szép csendesen iddogáltak az
arany és más különbnél-különb poharakból. Hogy

nem pécsi nektárt, arról mindenkor felelek,
hanem főbort; a királynak méltósága szerintit.

A poharak csengése azonban nagyon bosz-
szantotta a királyné Ő felségét. Hát én gyászru-
hában járjak, míg ti hétszámra mulattok? Ho, ho
édes király uram! Ha ti úgy, én is úgy! és csa-
pott olyan dárídót, a királyi házban az asszony
népeknek, hogy nó!

Hét nap óta tartott már a drága multság,
mikor a király megkérdezte országá rendeit: akar-
játok-e látni országom legnagyobb kincsét, koronám
legszebb ékességét? Ha akarjátok bemuta-
tom azt, kiért a virág kinyitja bezárva tartott
kelyhét, kinek kedvéért örök szivárvány játszik a
kék egen, kinek szemében szebb csillag ragyog,
mint minők az éj csillagai. És mosolya? Szébb a
hajnal hasadásnál. Hópehely esése zajos döröm-
bölés lenge járásához. Sohajtása: szellő lebbe-
nése. Elpirul a sudar fenýű az én kincsem kar-
cuságát látva. Megszégyenli magát a nefelejcs,
liliom és rózsza, mert orcáján és ajakán ilyen vi-
rág szebb van.

— Akarjátok látni?

— Szeretnök felség! — mondának egyszerre
a király vendégei.

— Induljatok hát hoppmestereim mind a
heten és mondjátok koronám legszebb gyöngy-
nek, ékes csillagomnak, a királynénak, hogy kére-
tem ide, a nép elé. Mondjátok: tegye fejére or-
szágom koronáját, vegyen magára ékes ruházatot,
hogy szépségét mindenek lássák és bámulják!

Elmentek a király Hoppmesterei teljesíteni a

nevű író, aki a nyugalomba vonult Szász Károly helyét foglalja el, reméljük, nemcsak a püspökségben, de a tollforgatásában is.

Íme így változnak az élők, a nyugalomba vonulók és elköltözöttek. Szász a változatosság meg van mindenütt a nagy természetben, a fővárosban és vidéken egyaránt.

Például mi van változatosabb valami a színházi életnél. Ma győz az egyik, holnap bukik a másik és a színházak és írók egy kaleidoszkop bizarr változatosságával tündökölnék a közönség előtt. Palágyi „Rabszolgák” c. darabját a Nemzeti Színház személyzete adta elő az Operában, siker nagy volt, de rossz akaratú kritika még több. Azután Konti „Fecskek” c. operettje került napi rendre igen közepes sikerrel a Király-színházban, melyet sikertelenség tekintetében csak a Népszínház „Ezüst Papucs”-mult felül. Hanem annál több elismerés jutott a Nemzeti Színháznak, melyben az „Egyenlőség” aratót diadalt.

S míg a színházak így peregtetik a repertoirt lefelé, a politikai életben is foly változatlanul a régi repertoír, az obstrukció. Hanem most egy kis változatosságot okoznak a választások előjelei az új főispáni kinevezések. — A Kárpátoktól az Adriáig folynak az előkészületek az új főispánok beiktatására. Arégiak mennek, újak jönnek... a közönség kíváncsian lesi, hogy kik? Neveket minek mondanék? Ugyis ismerjük valamennyit.

Egyébként a béke egyhangúsága fölött lebeg egy kis háborús felhő. Japán felől jönnek háborús hírek. Minden év meghozza a maga háborúját, mint a fa a gyümölcsöt s kitudja, ez az év nem lesz-e nagy halál-szüret tova Kelet-Ázsiában? Hanem hát, messze van tőlünk az a világ s nem érdekeli mást a japán háború híre csak a börze és a kávéházak matadorait. Egyiket hivatalból, másikat szenvedélyből Mert a börze embere háborúra spekulál, a kávéházi matadornak szenvedélye a háborús hírek olvasása.

Mondják-e még valamit? Nagy világ események, nagy bűnök, nagy szenvedélyek nem hagyják nyomot az elmúlt hét történetében. Kis emberek kis cselekedetei uralkodtak s ez a kicsinyes szürkesség vonta be patinájával az eseményeket is. Nincs nagy erény, nagy bűn most a tollamra való.

K. m.

Egyházi élet.

Szent-Antal-estély. A negyedik Szent-Antal-estélyen úgy a választékos műsor, mint az abban foglalt pontoknak sikerült előadása élvezetes volt. A bevezető ének után Lőfi Mici szavalta el Majlinger Emilnek, „Szent-Antal csoda képe” című vallásos költeményét a közönség nagy tetszése között. Ezt követte Grün István VIII. o. t. hegedü-

parancsolatot. És megjöttek szomorúan, leverten, önmagukra — királynéjuk nélkül.

— Uram, felséges királyunk! parancsodat nincs ki meghallgassa. Szived bálvány, koronád ékköve, kit többre becsülsz az egész világnál, kinek mosolyára kinyílik a rózsa s tavasz lesz hóborított mezőn, nem ösmer tégedet, parancsodnak engedelmeskedni nem hajlandó.

— Nem ösmer engem? ... Nem teljesíti szép kérésem ... parancsolatomat? ... Oh állj meg nap! Hunyjátok be szeméteket ti ékes csilagok ... Száradjatok el mezőknek ékes virágai! ... Ne susogjon a lomb hajló faágakon! Ne legyen dala a röpülő madárnak, csevegése a pataknak! Ne legyen virágnylás ... harmat hullás ... ne legyen semmi, mert ugyanis hazugság minden a nap alatt! ... Hazug volt hát, „midőn ajkánc csókját rám lehellé”, hazug mosolygása, hazug ölelése, esküje, midőn úgy fogadta: Kivánd, hogy legyek szolgáló leányod, kivánd, hogy éljek számkivetve ordító vadállatok barlangjában, kivándj bármit és én megteszem, s boldog leszek, ha mint hü kutya lábad elé borulhatok, csak tégedet szerethesselek, magaménak mondhasalak!

— Ah, asszony, asszony, te szívünk méze, lelkünk tépő, zuzó mérge! Miért rendited meg hitemet az élő Istenben?! ... Kinek higgyek, kibem bizzam, ha a „holtomiglan” fogadás egyik naptól a másikig sem ér? És én még e növel dicsekedtem? Koronám ékkövének ezt neveztem? A hajnalhasadást megszólítottam érte. Lecsufoltam az égbenyult fenyőt, le a természet diszített templomát ... mindent, az egész világot! Ah, jöjjetek, kacagjatok rajtam! Megérdemlem a megaláztatást, mert én igen, igen felfuvalkodtam volt!

játéka, melyet a közönség zajos tapssal jutalmazott. Az estély központját Embery Árpád főgymn. tanárnak magas nivóju, fejtegetése képezte az anyai szeretetről és ezzel kapcsolatban a társadalom azon páriáiról, kiket az anyai szeretet nem boldogíthat — mivel nincs anyjuk. A könnyekig meghatott közönség zajos óvációkban részesítette a humanusan érző és gondolkodó tanárt. A kis Keresztes Toncsinak harmoniummal kísért és tetszéssel fogadott Mária éneke után Burger Arthur főgymn. tanár szavalta el Antalffy Endrének „Gerde Tamás” c. mulatságos és tanulságos költeményét. A közönség zajos tapssal jutalmazta a szavaltót nagyon jól sikerült előadásáért. Az estély „Hozzát fohászokunk” kezdetű Mária-énekekkel zárult be. Az ötödik Szent-Antal-estély kedden este 26-án félnyolc órakor lesz a róm. kath. gymnasium disztermében a következő műsorral: 1. Ének Szent-Antalhoz, éneklő az ifjúság. 2. „Haldokló mellett” Tompától, szavalja Brassai Imre VIII. o. gym. t. 3. „Bizalom”, éneklő Kopácsi Mici k. a. harmoniával kíséri Persián Erzsike k. a. 4. Felolvasás, tartja Pázmán József kir. áll. főreáliskolai tanár. 5. „Ária” előadja a gym. ifjúság zenekara. 6. „Örökkévalóság” Várady Antaltól, szavalja Dózsa Sárika k. a. 7. Cselló szóló harmonium kísérettel, előadja Giacomuzzi Mihály reáliskolai tanuló. 8. Betejező ének: „Nagy asszonyunk”. Rendezők: Janó Ferencné, Blajer Balázné és Miklóssy Róza k. a.

Tájékoztás. A székelyudvarhelyi ref. egyház felolvasó egyházi estélyét közbejött akadályok miatt, ma nem tarthatja meg. A legközelebbi estély ideje közöltetni fog.

A róm. kath. templom belső javítása és díszítésére adakoztak Papp Zakor Endrének III. sz. gy.-ívén: Gyertyánffy Gábor 20 K, Gyertyánffy Albert 10 K, Papp Zakor József 25 K, Papp Zakor Endre, dr Nagy Sámuel 10—10 K, Macskási Sándorné 20 f, Sterba Ödönne 2 K, Székely Dénesné 1 K, Amberboy Józsefné, Macskásy Ignácné, Daróci Miklósné 2—2 K, összesen 84 K 20 fillér. Továbbá adakoztak: a helybeli fazekas ipartársulat 20 K, szöcs ipartársulat 10 kor, Pék József 15 K, Kiss András plebános (Oroszhegy), Tamás István plebános (Szentkirály) 50—50 K. Az I—VII. közlemény szerint befolyt 1261 K 50 f. E közlemény összege 229 K 20 f. Összesen 1490 K 70 f. Fogadják a nemes szívű adakozók ez uton is hálás köszönetünket. Jung Cséke Lajos apátplebános. Paschek Viktor pénztárnok.

Építsünk Székelyudvarhelyen templomot! A közművelődés oltárán Isten dicsőségére áldoz, ki a Székelyudvarhelyen építendő unitárius templom költségeihez hozzájárul. Az egyházközség előjárósága a következő kegyes adományokat vette és hálás köszönettel nyugtázza: Varga Dénes lelkész 96. számú gyűjtőívén: Varga Dénes, Felső Rákos községi hitelszövetkezet 5—5 K, Felsőrákosi unitárius egyházközség, Ferenczi Lajos 4—4 kor, Székely Mózes 2 K, Sándor János 1 K, Kádár

Igy beszélt a király, a megsebzett király, méltó haragjában. Hosszu hallgatás után ismét szólni kezdett: Fejedelmek, tudósok, bölcsék! Ami ma velem, holnap veletek történhetik. Mondjátok, törvény szerint mit kell cselekedni, hogy elvegye büntetését az engedetlen és ilyen eset országunkban többé elő ne forduljon?

A törvényt meghozták: Soha többé az engedetlen királyné a király elé ne kerüljön, hanem a király vegyen magának amannál egy jobb feleséget!

A királyné asszony kísértelt a palotából örökre, hogy betérjen oda egy más, egy jobb, egy királynőnek való.

Bezzeg volt öröm az ország leányai között, mert mindeniknek fel kellett menni a király elébe, hogy közülök kiválassza a maga királynéját.

Gyönyörű hajadonok, ékes virágszálak! Öltözzetek bíborba! Szégyenítsétek meg a mozik liliomát! Vigyétek be a királyi palotába ékköveitek ragyogásában a napot, szeméitekben az ég csillagait, kebletek hullámzásában a madarak lágy danáját, hogy királyi szívet hódíthassatok!

És ott volt valamennyi. A napra lehetett nézni, de reájuk nem. Csak egy nem tündökölt, csak egyen nem volt semmi ékesség, csak egyet nézett le gunmosolylyal a csillogó tömeg, csak arról az egyről suttogta ezer meg ezer ajak: ugyan, mit kereshet ez a bogáncskóró a liliomok között?!

Hanem hát itt a király szemé nézett, az ő izlése választott és ... kiválasztá abból a ragyogó tömegből a leghátulsót, ki fel sem merte emelni szeméit a hatalmas királyra, — kiválasztá a — bogáncskórót.

— Ki vagy te édenem üdve?! Jőj, lépj elé! — szólt hozzá a király.

János, Biró Mózes, Ferencz Miklós, Székely Sándor, Biró Miklós toros, Fitori János, Székely Miklós 40—40 f, Biró Mózes felszegi, Lőrinc István, Pető Miklós, Biró András, szorosi Klein Mihály, Sándor András 20—20 f, Fitori György 10 fillér. Együtt 25 K 10 fillér. Antónia János 197 számú gyűjtőívén: Bedő József 6 K, Péterffy Lőrinc 3 K 50 f, dr Ferenczi Géza 3 K, Takarékpénztár és Kisegítő takarékpénztár Kézdivásárhely 2—2 K, Antónia János 1 K 60 f, Ürmösi Sándor 1 K 20 f, Darkó Gábor, Bodor Mihály 1—1 K, B. G. 40 f, együtt 21 K 70 fillér. Bálint Mihály körjegyző gyűjtőívén: Erkei közbirtokosság 5 K 48 f, dr Fuchs Vilmos 4 K, Bálint Mihály, székelykereszturi járási m. kir. állatorvos 2—2 K, Haim Márton, erkei ev. luth. lelkész 1—1 K, Wagner Mihály, Grosz Mihály, Herman Martin 50—50 f. Együtt 16 K 98 fillér. Mátyás János lelkész 83 sz. gyűjtőívén: A muzsnai unitárius egyházközség 10 K, egy muzsnai asztaltársaság 3 K 80 f, Mátyás János, Zoltán Vilma 2—2 K, egy erkei asztaltársaság 1 K 20 f, Mátyás Piroka 1 K. Együtt 20 korona. Az I—XXVII. közlemény összege 4845 K 79 f. E közlemény összege 83 K 78 fillér. Összesen 4929 K 57 fillér.

Különbélek.

Derzsi József.

(1844—1904)

... Gondolataim és érzéseim átszűrődtek a megpróbáltatások és csapások éles szitáján... Maga mondá egyik legutóbbi levelében a valamikor nagy reményekre jogosult; de a végeredmény: egy sokat szenvedett porhüvelyből elszállott a lélek... Tegnap reggel a vármegyei köz-kórházban, életének 60-ik évében, végkimerülés miatt — meghalt Derzsi József kolozsvári volt unitárius pap és kollegiumi tanár. Unokatestvéreinek kívül közelebbi rokonai nincsenek s így az utóbbi időben szinte magános életet élt.

Ebben a magányban fogantak meg lelkében azok az emberszerető gondolatok, melyeknek harcosa volt egész életén át. Olvasóink tanúságot tehetnek nemcsak az ő ember-szerető szívééről, hanem nagy tudásáról is, melynek kincseit az ő mélyen érző lelkéből merítette. — Hiszen lapunknak is hosszú éveken át volt munkatársa s a mi hasábjainkon hirdette az ő tudományos és mély morális alapon felépült tanait.

Tudományos készütségét mi sem jellemzi jobban, mint az „Életkönyve” c. műve, melyet orvosi szakvélemény alapján az „Emke” száz példányban elfogadott ajándékul a népkönyvtárak számára.

Közelebbi életrajzi adatai a következők. Szü-

— Oh, királyom! Én egy szegény, lenézett, egy szenvedő, egy átok-terhelte rab nép gyermeke, ki nem vagyok méltó arra sem, hogy megcsókoljam lábad porát; oh engem, hogy emelhetnél fel a porból a végtelen magasba?!

— Szegény vagy? ... Ha semmim sem volna is: „én gazdag lennék veled!” „Ha átok ül rajtad: szálljon az átok én reám!” Ha rab nép gyermeke vagy: én visszaadom, visszaszerzem néped szabadságát, csak szeress, csak te légy koronám ékköve, boldogságom, mindenem nekem!

És a király az ország koronáját feltette a világon a legszebb fejre, királynévá tevén szíve választottját.

— És most jó népem, hü népem! — szólt a boldog király: bemutatom nektek legnagyobb kincsemet. Jöjjetek, hódoljatok előtte! E tiszta gyöngyszemet ott kaptam a porban. Nincs rajta reá aggatott külső ékesség, nem ettől csillogó. Ékessége szívében van. Csendes völgy ölében nyílt szerény ibolya: épen királynének való. Koronámmal szerénységét jutalmazom, mert a mit más kívül visel, az neki benső ékessége.

Oh, miért tudom csak most, hogy nem mind arany, ami fénylik! Miért nem láttam eddig a mostani szememmel? Miért voltam rabja külső ékességnek, hogy hazug virulása vérezze lelkemet? Miért néztem én ünnepnap leányt; harmaton zöld füvet? Miért? — Ifjak, ékes hajadonok! Királyotok kér: Vigyázzatok! És most elbocátlak szép királynőm áldásával: Áldjon meg az Isten boldog házassággal.

Ki volt ez a papnak való áldott lelkű király? Ki volt ez a porban talált gyöngyszem: egy koronámszebb ékessége? Ki tudni szeretné: olvassa el Eszter könyvét a bibliából.

letett 1844-ben Homoródhévízen szegénysorsu szülőkől, kik anyagi segélyben nem igen részesíthettek. Tanulmányait a székelyudvarhelyi és kolozsvári középiskolákban végezte el. Azután teológiát hallgatott és 1867-ben lelkészi szigorlatot tett. Itt jogi tanulmányait is bevégezvén, ügyvédi szigorlatot tett, majd 1870-ben a kolozsvári unitárius egyházközség segédlelkészévé választott, mely állását 1871-ben egy évre megszakította, midőn külföldi tanulmányra indult. Azután 1881-ig maradt ez állásában, míg Homoródkarácsonfalvára költözött a szüleinek csekély birtokát vette át kezelésbe, a hol élete végeig megmaradt, szerény anyagi viszonyok között működve a közjóért. Az 1873-ik év nyarán kiütött kolera alkalmával egy katona életét megmentvén, rájött az ő természetes gyógymódjára s ez idő óta tanulmányozta az egyes betegségek gyógyítási módszerét. Hogy milyen sikerrel, azt kellőleg bizonyítják azok az eredmények, melyeket embertársai javára felmutatott.

Csendes visszavonultságában sok csapásnak is volt kitéve. Családja tagjai rendre elköltöztek oldala mellől s ő nemsokára egyedül állott az életküzdelmében anyagi gondok által gyötörve.

Ez a sors megtörte szervezetét s a 60 éves férfiú végelgyengülésben halt meg.

Mélyen érző szívének, nagy tudásának számtalan ember vette hasznát s ő nem törődve az elismerés hiányával, a sors csapásaival, haladt előre tövises pályáján.

*

Az elhunyt unokatestvérei, számos közeli és távoli jóbarátai s ismerősei nevében a következő gyászjelentést bocsátották ki:

Alólirottak a maguk, valamint számos közeli és távoli jóbarátok, ismerősök nevében mély megilletődéssel tudatják nevének, széles ismeretkörrel bíró unokatestvérük **Derzsi József** volt unitárius pap-tanár és írónak folyó évi január 23-án reggel 4 órakor, életének 60 ik évében, az udvarhelymegyei kórházban, végkimerülés miatt történt halálát. Az elhunyt temetése folyó hó 25-én (hétfőn) délután 3 órakor, az unitárius egyház szertartása szerint, Székelyudvarhelyen a vármegyei kórháztól az ev. ref. sírkertben történik meg. Nyugodjék csendesen! Homoródkarácsonfalva, 1904. január 23. Bálint Istvánné Kovács Eszter, ifj. Bálint Áronné Kovács Károlina, Kovács Mózes.

Tisza miniszterelnök és vármegyének jegyzői. Az udvarhelyvármegyei községi és körjegyzők egyesülete a közelmúltban emlékiratot küldött gróf Tisza István m. kir. miniszterelnökhöz, melyre folyó hó 17-ről kelteve a következő meleg hangu levélben válaszolt a miniszterelnök:

Nagys.

Gálffy István urnak,

Udvarhely vm. jegyzői egyletének elnöke
Székelyudvarhely.

Igen tisztelt Elnök ur!

Udvarhely vármegye jegyzői egyletének az erdélyrészi községi- és körjegyzők fizetésének rendezéséről szóló és a múlt évi november hó 19-én hozzám felterjesztett emlékiratot köszönettel vettem át, az abban foglaltakat tanulmány tárgyává fogom tenni.

Fogadja kérem Elnök ur, ez alkalommal a vezetése alatt álló egyletnek személyem iránt meleg hangon kifejezett ragaszkodásáért hálás köszönetemet, s arra kérem Elnök urat, hogy ezen köszönetemet az egyletnek is tolnácsolni sziveskedjék.

Budapest, 1904. január hó 17-én.

Öszinte tisztelettel

Tisza.

Személyi hír. Mint részvétellel értesülünk

— kishalmágyi Hollak Arthur főispán és neje Gyárfás Gabriella kir. főreáliskolai VIII. oszt. fiok: Hollak Ferenc napok óta betegen fekszik. Az aggódó szülők Dr Brandt kolozsvári egyetemi tanárt is meghívták a beteg konzultálására, aki kijelentette, hogy a betegség, súlyos tünetei dacára sem lesz veszélyes lefolyásu. Vármegyének népszerű főispánjának és köztiszteletben álló ne-

jének szívbéli szomorúsága iránt általános részvét nyilvánul s a közönség is teljes reménységgel kíséri Hollak Ferenc betegségét és várja mielőbbi felgyógyulását.

Fillérestély. Egyik legnépesebb fillérestélye volt a múlt szerdán a Jótékony Nőegyesületnek. Hein Esztimek, a rendezőnek, sikerült egy műkedvelő társaságot összetoborzani, mely társaság a »Katonásan« c. egyfelvonásos vígjátékot adta elő. Az előadás ügyes, élénk volt. A szereplők mind hozzájárultak a sikerhez. Varró Berta az Olga szerepében, Létyán Margit mint az özvegy személyesítője, mutatták be ismert műkedvelői ügyességüket. Dr Fodor Boldizsár, az őrnagy szerepét játszotta. Jó volt az alakítás és dacára annak, hogy némely helyen kelletlenül jobban felmelegedett, mégis a világi dolgokban járattan, s ezért elfogult őrnagy dr Fodorban ügyes, avatott alakítót talált. A tiszti szolga kis, de háládatos szerepében dr Szöllösi Ödön valóságos kabinet alakítást mutatott be. Dr Balogh Elek és Szent-Királyi Árpád, mint új műkedvelők szintén kivették részüket a darab sikeréből. A program második számú Szent-Királyi cimbalmozott magyar nótákat a tőle megszokott tüzzel és érzéssel. Program után tánc volt. Az estély jövedelme 46 korona. A következő fillérestélyt Varró Berta és Konez Margit rendezik, kik szintén élvezetes műsort állítottak össze, melyből már itt közöljük a Persián Erzsike és a Konez Ármín szóló énekét, valamint Varró Berta és Nagy Elemér dialógját, kik a fővárosi hangversenyek egyik kedves műsordarabját fogják előadni. Ezenkívül lesz melodráma és monolog.

A helybeli Kereskedők Társulata ma (vasárnap) délután 2 órakor, a tanácsház nagytermében tartja évi rendes és újra alakuló közgyűlését, melyre ismételtén felhívjuk kereskedőink figyelmét.

Sulyos sorscsapás érte Nosz Gusztáv helybeli kir. főreáliskolai tanárt, illetve nejét, amennyiben ez utóbbinak úgy atyja, mint anyja haltak meg a múlt hét folyamán. Atyját Havlowek József mérnököt f. hó 20-án temették Iglón, anyja pedig f. hó 22-én követte férjét a halálba. Ők, akik 52 esztendőn át boldog házas életet éltek, most 2-3 napi különválás után újból egyesültek a sírban. Nyugodjanak csendesen!

A polgári kör e hó 25-iki fillérestélye igen gazdag műsorral kedveskedik közönségünknek. Jánosi Ilus és Kónya Kálmán tanár duettet énekelnek. Nagy Kamilló fuvolázik, Weisz Aurél monologot ad elő, Bálint János szaval, Tamás János táncosnő népdalegyveleget énekel és magyar szótól táncol. Az estélyt Veres Berta, Kovács Paulina, Bálint János és Megyesfalvi Károly rendezik. A változatos műsoru estélyre felhívjuk az érdeklődők figyelmét.

A székelyudvarhelyi kereskedő ifjusági kör 1904. január hó 30-án este 9 órakor tartja, saját helyiségében évi rendes közgyűlését, melyre az alapító, rendes és pártoló tagok tisztelettel meghívhatnak. L á z á r Z. István jegyő. Tárnyosorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Jegyzői jelentés. 3. A számvizsgáló bizottság jelentése és az egyesület pénztára és zárószámadása megvizsgálása. 4. A tiszviselő kar újválasztása. 5. Indítványok.

Dalestély. Székely dalegyletünk, pártoló tagjainak tiszteletére jövő hó 13-án egy igen élvezetes dalestélyt rendez, melyre az érdeklődők figyelmét már most felhívjuk. Székelyudvarhely, 1904. jan. 22. Az elnökség.

Tanonc- és elemi iskola. Égető kérdést vetett fel a »Székely-Udvarhely« legutolsó számának vezércikkelye A székelyudvarhelyi elemi iskola ügye a közönség körében is élénk megbeszélés tárgyát képezi, mert a szülőkötől vett panaszok szerint, a mai állapot nem felel meg a modern egészségügyi követelményeknek. Már maga azon tény, hogy a kora reggeli óráktól késő estig egyfolytában tart a tanítás a különféle tanulókkal,

megakadályozza azt, hogy az iskola kellő gondossággal takarítsák. A növendékeknek sokszor romlott levegőben kell az osztályokban időzni, melyek egyébként is porosak és nem valami tiszták. Ilyen körülmények között egy ragályos betegség fellépése végzetes következményeket vonhat maga után. Reméljük, hogy ez a jogos panasz végre megoldáshoz segíti az évek óta húzódozó iskola-építés ügyét.

Székely kiállítás. Hivatkozással múlt évi dec. 1-i vál. ülésünkben 373. I. 129-903. szám alatt a székelykiállítás ügyében megküldött tervezetünkre és felkérésünkre, tisztelettel tudatjuk, hogy az akkor jelzett előértekezlet idejét 1904. évi február hó 2-án d. e. 10 órára (Erdélyi Gazd. Egylet ülésterme, Kolozsvár, Petőfi-u. 7. sz. I. em.) tüztük ki, mely időre az összes kiküldött képviselőket és érdeklődőket tisztelettel meghívjuk. Kolozsvárt, 1904. jan. hó 14-iki vál. üléséből: Hazafias tisztelettel az Erdélyi Gazdasági Egylet Elnöksége. A előértekezlet elé a következő kérdések terjesztetnek: 1. Milyen céllal, mely tárgyak felölésével és minő arányokban rendeztesék a kiállítás? 2. Mikor, mely évre és időpontra irányoztassék elő a megnyitás? 3. Hol, mely városban tartassék meg? 4. Kik és mily beosztással rendezzék? 5. Mily intézkedések teendők az események felszínén tartására mostantól a kivitel megállapítandó idejéig?

Mulatság. Az etédi olvasókör és dalárda f. hó 23-án szombaton, szépen sikerült táncvigalmat rendezett. A táncot megelőzőleg előadás volt, melyet a dalárda éneke nyitott meg. A sikerült énekszámot zajos tapsal fogadta a közönség. Ezután Csia Kálmán ev. ref. lelkész tartotta meg elnöki megnyitóját. Szilágyi Béla joghallgató monologot adott elő, precizitással; majd egy szépen sikerült melodráma következett Bálint Zoltán tanító előadásával. Még egy vig magánjelenetet produkált Pálffy Aladár s a dalárda befejezte a szépen sikerült előadást. Tánc reggelig tartott, melyen részt vett a vidék egész ifjusága.

Báró Orbán Balázs emléke. Br. Orbán Balázs-szoborbizottság két évvel ezelőtt másfél ezer gyűjtőívet küldött szét. Szomorú dolog, de igaz, az egykori önzetlen hazafi, szilárd jellem szent emléke illő és méltó eredménynyel e gyűjtésnél nem találkozott. Alig néhány gyűjtőívet juttattak vissza a bizottsághoz. A gyűjtőívet-kapókat tisztelettel felkérem, a gyűjtőíveteket, ha gyűjtés nélkül is, beszámolhatás céljaiból küldjék vissza bizottságunkhoz. Hazáját hiven, becsülettel szolgálja, az igazi érdem iránt kegyeletes háláját rója le, ki adományával az igaz hazafi emlékére állítandó szobor ügyében való törekvésünket előmozdítja. Székelykeresztúron, 1904. jan. 12. P a p Mózes szobor biz. jegyző.

Magyarország és a Nagyvilág. A Hornyánszky-monopolt az Idegen forgalmi és utazási r.-társaság összes jogaival megváltotta s ezzel a harmadik évfolyamába lépett kitűnő folyóirat új szerkesztésben jelenik meg. Az új lap nem ad hangzatos programot, de mint első száma is mutatja, gondos tartalommal és igen szép illusztrációkkal megy hódító útjára. A lap megrendelhető a Magyarország és a Nagyvilág kiadóhivatalában Budapest, IV. ker., Vigadó-tér 1-ső szám.

Betörés. A fővárosi betörők úgy látszik hű tanítványokra találtak városunkban, mert nálunk is gazdálkodik néhány betörő. F. hó 21-én éjjel Hart Annának, a ref. kollegium mellett levő üzletét törték fel ismeretlen tettesek. Az ablak fatábláit feszítették ki s azon át behatoltak az üzlet helyiségbe, honnan ételneműeket loptak el. A tettet zavartalanul hajtották végre, mert csak a reggeli órákban jött rá a tulajdonos a betörésre. A kár mintegy 80 korona. A rendőrség ez ideig eredménytelenül nyomozza a tetteseket.

— **Méncsikók vásárlása.** A földművelésügyi miniszter felhívja a tenyésztőket, hogy akinek birtokában legalább is négy jó származású, erős csontu, szabályos testalkatu, saját nevelésű egy-éves méncsikó van s azokat az államnak eladni kívánja, hogy ebbeli szándékát a helynek és utolsó postának, ahol a csikók állanak, valamint a csikók származásának, magasságának, színének és árának pontos megjelölésével a m. kir. földművelésügyi miniszteriumhoz benyújtandó s egykoronás bélyeggel ellátott írásbeli nyilatkozatban, legkésőbb 1904. évi február 1-ig jelentse be, mivel ezen határidőn túl érkező bejelentések figyelembe vételni nem fognak.

Törvénykezés.

Bűnügyi tárgyalások A helybeli kir. járásbíróóság büntető osztályánál közelebről a következő vétségek is kihágások nyertek ítéletes elintézt. Pál Károly csikescsói illetőségű súlyos testisértésért 3 napi fogházra és 10 K pénzbírságra; Balog Sándorné farkaslaki ugyanazon vétségért 14 napi fogházra és 30 K pénzbírságra, esetleg 3 napi fogházra; Vajda Péterné sz. Simó Jula pálfalvi lopásért 4 napi fogházra; Péter Ferenc máréfalvi becsületsértésért 60 K vagy 6 napi fogházra; Dobos Ignác kápolnásóláhalvi súlyos testisértésért 4 napi fogházra és János János korondi lakos pedig lopás vétségeért 1 havi fogházra s egy évi hivatalvesztésre ítéltetett.

A székelyudvarhelyi „Tisztviselői kör”-nek táncos egybekötött színi-előadásán —
— színi kerül:

A három kalap.

Vigjáték 3 felvonásban. Irta Hennequin Alfréd.

SEMEMÉLYEK:

Duprillon Edgárd	—	Pázmán József ur.
Szilveszter Jenő	—	Puskás István ur.
Témedótt Adolf	—	Burger Arthur ur.
D'Hervey Pál	—	Blájer Balázs ur.
Baptiste, inas	—	Mántó Miklós ur.
Izabella, Duprillon neje	—	Mántó Irén k. a.
Luiza, leánya	—	Gotthárd Juliska k. a.
Annette, szobaleány	—	Nevelits Ilonka k. a.

Történet Párisban. Idő jelenkor.

A mulatság napja: 1904. február hó 1.

Színhelye: „Budapest-szálloda” nagyerme.

o o o Kezdeté este pont hét órakor. o o o

Csarnok.

Siró fülemilém . . .

— Dr Gööz József gyermek dalocskáiból, —

Siró fülemilém,
Kössünk barátságot.
Mi ketten vig arccal
Járjuk e világot.
Zengedezzünk együtt
Vig nótát kettesben.
Meglásd, anyalkák is
Hallgatnak rá mennyben.

Vig dalunktól minden
Bánatos arc vidul,
Felhőn haragos ég
Udvára kitisztul.
Ragyogóvá lesz az
Isten fényes napja,
Fiát örömebb
Ringatja az apja.

Édes anyja ajkán
Szebben hangzik a dal,
Aranyos kis nótánk
Gyász szívet vigasztal.

Rózsa pirosabb lesz,
Gyöngyvirág fehérebb,
Nefejejts mosolygóbb,
Ibolya szerényebb.

Hős székely vitézek
Harci mély sirokban,
Szavunkra ébrednek,
Porló szívök dobban;
Felütik fejüket,
Halkan hallgatóznak.
Örülnek, hogy immár
Virrad a magyarnak!

Közgazdaság.

Az Udvarhelyvármegyei Gazd. Egyesület elnökségétől.

27—904. szám.

Felhívás!

Az Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egyesület egy, az egész vármegyére kiterjedő hatáskörrel bíró „Központi fogyasztási és értékesítő szövetkezet” alapítását határozván el, felkértnék a szövetkezeti eszme pártolói, hogy üzletrészek jegyzésére az egyesület titkárságánál jelentkezni szíveskedjenek.

Egy üzletrész nagysága 25 K, mely az alakuló közgyűlés által meghatározandó részletekben lesz befizetendő.

Székelyudvarhelyt, 1904. január hó 15.

Az elnökség.

Szám 31—904.

Felhívás

a községek és közbirtokosságok t. előjárásaihoz.

A székelyföldi miniszteri kirendeltség vármegyénkben a közárfontást, mint háziipart nagymérvben ohajtván trjeszteni, a községeket és közbirtokosságokat hajlandó anyagilag támogatni községi nemes füztelepek létesítésében.

Tekintve, hogy a nemes füzvessző iránti kereslet évről-évre nő, az ily telepek szép jövedelmet hoznak a telepítő községeknek vagy közbirtokosságoknak: azért felkérjük a községek előjáróit és közbirtokosságok vezetőit, hogy az ily telepek létsítését községeikben keresztül vinni szíveskedjenek, s a mennyiben a munkálatokat már a tavasszal megkezdeni ohajtanák, erről egyesületünk elnökségét értesítsék, hogy az államsegély kinyerése iránti lépéseket megtehessek.

Székelyudvarhely, 1904. január 20-án.

Hollaky,
elnök.

Hlatky,
titkár.

Gazdasági előadások. Az „Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egyesület” ma (vasárnap) a következő ingyenes előadásokat fogja megtartani vármegyénkben:

6. Zetelaka, január 24-én: „A föld termőképességének fentartásáról” *Hlatky Miklós.* „A ragadós állatbetegségek oktana és az azok elleni védekezésről” *Licht Gyula.*

7. H.-Karácsonfalva, január 24-én: „Az állatgyógyászat köréből” *Perl Jenő.* „A szövetkezetekről, a tűz-, jég- és állatbiztosításról” *Demeter Dénes.*

8. Muzsna, január 24-én: „A trágya okszerű kezeléséről és alkalmazásáról” *Györfi István.* „A konyhakertészetről és a tejkezelésről” *E. Keményfi Katinka.*

Szerkesztői üzenetek.

J. Keresztur. Mai vezércikkelyünk már foglalkozik vele. Cikke adatait köszönettel felhasználtuk.

Nyilt-tér*

Igen alkalmas utazásoknál.
— Rövid használat után nélkülözhetetlen. —
— Egészségügyi hatóságok által megvizsgálva. —

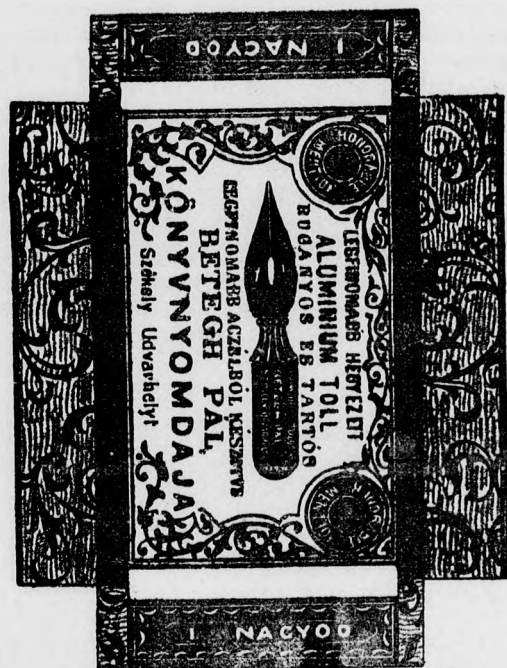
Bizonyítvány kelt Bécsben,
1887. jul. 3-án.

Székely Kalodont

nélkülözhetetlen
fogtisztító-szer.

A fogak tisztántartásához csupán szájvizek nem elégségesek. A foghúson mindig ujjlag keletkező ártalmas anyagok eltávolítása csakis mechanikus tisztítással kapcsolatban egy frissítően és antiszeptikusan ható fogtisztító-szerrel sikerülhet, minőnek a „Kalodont” már az összes kulturállamokban a legsikeresebb használatra bizonyult.

* Az e rovatban megjelenő közleményekért semmi felelősséget sem vállal a Szerk.

Épp most jelent meg a Franklin-Társulat kiadásában a

Magyar Remekírók

negyedik sorozata.

A negyedik sorozatot különösen a Széchenyi-kötet teszi érdekessé. Ezt Berzeviczy Albert állította össze a legnagyobb magyar műveiből s oly bevezetéssel latta el, mely essay-irodalmunkban kiváló helyet fog elfoglalni.

Nagy figyelmet fog kelteni a kuruc-költészet kötete is, melyet Erdélyi Pál szerkesztett nagy rátermettséggel.

Ezenkívül Vörösmarty IV. kötete, Tompa II kötete és Kisfaludy Sándor I. kötete jelentek meg a sorozatban. Az utóbbihoz Heinrich Gusztáv irt nagybecsű bevezetést.

A három sorozatban a következők művei jelentek meg: Arany János, Csiky Gergely, Czuczor Gergely, Garay János, Kazinczy Ferenc, Kölcsey Ferenc, Kossuth Lajos, Reviczky Gyula, Szigligeti Ede, Tompa Mihály, Vajda János, Vörösmarty Mihály.

A Magyar Remekírók 55 kötetben jelennek meg 220 korona árban.

Megrendeléseket elfogad minden könyvkereskedés és a Franklin Társulat részletre is.

